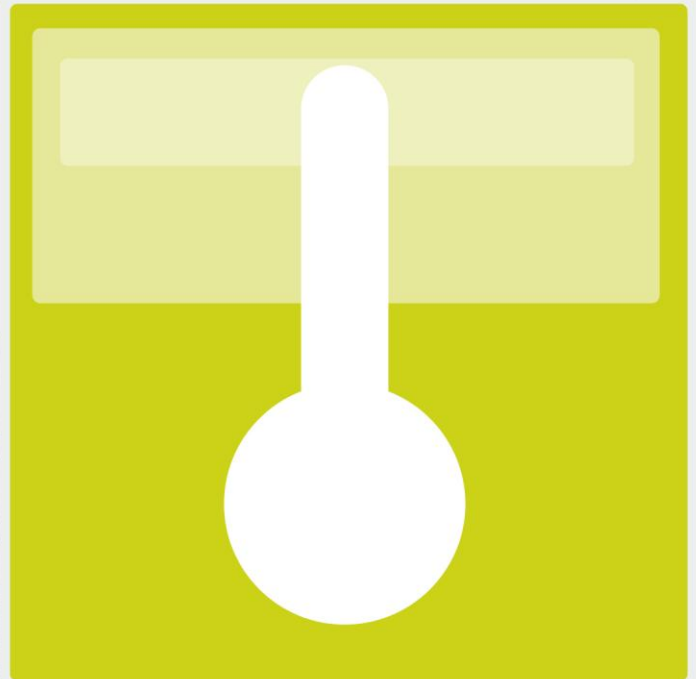

Vejledning

>Dagtilbud

Børnemiljøtermometer og relationsværktøjer

2010

Indledning

Denne vejledning omhandler redskabet Børnemiljøtermometeret og relationsværktøjer. Børnemiljøtermometeret er i det følgende forkortet BMT.

Vejledningen indeholder en beskrivelse af BMT og relationsværktøjernes anvendelsesmuligheder, fokus og metode. Herudover indeholder vejledningen information om, hvordan en BMT-undersøgelse forberedes og konkret gennemføres, herunder hvordan undersøgelsens resultater efterbehandles. Vejledningen indeholder ligeledes information om den konkrete anvendelse af relationsværktøjerne.

Vejledningen giver også bud på, hvordan resultaterne kan anvendes i det pædagogiske arbejde.

God læselyst.

VEJLEDNINGEN INDEHOLDER FØLGENDE:

- Børnemiljøtermometeret og relationsværktøjer – hvad er det?
- Sådan foregår arbejdet med Børnemiljøtermometeret og relationsværktøjer
- Sådan vises resultaterne
- Sådan kan resultaterne anvendes

Børnemiljøtermometeret og relationsværktøjer – hvad er det?

Børnemiljøtermometeret, BMT, er et gratis it-understøttet redskab, der kan anvendes, når dagtilbud ønsker at undersøge børnemiljøet for at få et billede af, hvordan børnemiljøet ser ud med børnenes øjne.

Børnemiljøtermometeret består af henholdsvis observationsskemaer for de 0-4-årige børn i vuggestue og børnehave, observationsskemaer til de 0-4-årige børn i dagplejehjem og legestuer samt spørgeskemaer målrettet de 4-6-årige børn og børn i fritidshjem. Observationsskemaerne anvendes af det pædagogiske personale eller dagplejepædagogen til observation af børnegrupper. Spørgeskemaerne til de 4-6-årige børn består af en række spørgsmål, som børnene svarer på med hjælp fra en voksen (pædagog, mor eller far).

BMT har et helhedssyn på børnemiljøet. Spørgsmålene i BMT er således opdelt i syv temaer, hvor de syv temaer tilsammen dækker både det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø. BMT er udviklet i samarbejde med praktikere.

Børnemiljøtermometeret suppleres af tre relationsværktøjer "Relationsskema", "Venskabskema" og "Relationsblomst". Hvor BMT afdækker dagtilbuddets børnemiljø bredt, er relationsværktøjerne målrettet det psykiske børnemiljø. Relationsværktøjerne kan således anvendes til at gå i dybden med børnenes sociale relationer i det opfølgende arbejde og indsatser i forhold til børnemiljøet.

Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM) har udviklet Børnemiljøtermometeret med udgangspunkt i erfaringer fra praktikere og tilbyder alle dagtilbud gratis adgang til at foretage BMT-undersøgelser på www.bm-termometeret.dk.

Børnemiljøtermometeret og relationsværktøjers anvendelse

Børnemiljøtermometeret kan anvendes af følgende:

- Af medarbejdere og ledere i dagtilbuddene som udgangspunkt for faglig refleksion over, hvordan børnene oplever børnemiljøet, herunder hvordan børnemiljøet kan styrkes
- I forvaltningen i forbindelse med tilsyn, kvalitetsudvikling og benchmarking
- Af de kommunale politikere og som udgangspunkt for kommunalbestyrelsens fastlæggelse og opfølgning på mål og rammer for kommunens dagtilbud.

Relationsværktøjerne kan anvendes af det pædagogiske personale i dagtilbuddene på baggrund af en BMT-undersøgelse, men relationsværktøjerne kan også anvendes uafhængigt af BMT. Relationsværktøjerne kan anvendes til at få overblik over børnenes indbyrdes relationer med henblik på at styrke de enkelte børns sociale relationer og venskaber.

Om anonymitet

Alle oplysninger fra Børnemiljøtermometerets spørgeskemaer indgår anonymt i undersøgelsens resultatvisninger. Hverken den person, der har hjulpet barnet med at besvare spørgsmålene, det pædagogiske personale eller udefrakommende har adgang til at se enkeltbesvarelser. Systemet prioriterer anonymitetshensyn fra afviklingen af undersøgelsen gennem anonyme adgangskoder til visning af resultater samt brug af benchmarking gennem filtre, der skal beskytte børnenes anonymitet.

Hvis det pædagogiske personale vælger at lade børnene besvare spørgeskemaer i papirudgave, er besvarelserne i sagens natur ikke anonyme. Men hvis svarene tages ind i systemet, er der ingen, der herefter har adgang til enkeltbesvarelser.

Som udbyder af BMT opsamler og lagrer DCUM data om de tilmeldte dagtilbuds børnemiljø.

Hvad dokumenterer Børnemiljøtermometeret og relationsværktøjer?

BMT undersøger og dokumenterer dagtilbuddets børnemiljø. BMT-spørgsmålene er kategoriseret i syv temaer, som tilsammen omfatter det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet.

Resultater fra en BMT-undersøgelse kan anvendes til at identificere indsatsområder i dagtilbuddets børnemiljø. Ledelse og personale kan på baggrund af den dokumentation om børnemiljøet, som er indsamlet via Børnemiljøtermometeret, således diskutere, om der er behov for ændringer i tilrettelæggelsen af den pædagogiske praksis med henblik på at styrke børnemiljøet. Dette kan fx finde sted via ændringer i de pædagogiske aktiviteter, rutiner, relationer eller faciliteter. En BMT-undersøgelse kan danne udgangspunkt for opstilling af mål for de seks læreplanstemaer, men en BMT-undersøgelse kan omvendt også anvendes i forhold til at undersøge, om børnemiljøet understøtter de opstillede pædagogiske målsætninger.

Børnemiljøtermometeret giver forvaltningen mulighed for systematisk dokumentation i forhold til de enkelte dagtilbuds muligheder og udfordringer i forhold til at skabe et børnemiljø, som understøtter børnenes trivsel, udvikling og læring.

Denne viden kan give forvaltningen et signal om, i hvilke dagtilbud og/eller hvilke aspekter af børnemiljøet, der kan være behov for særlig opmærksomhed omkring udviklingen af børnemiljøet.

Relationsværktøjerne giver personalet et overblik over de enkelte børn og voksnes indbyrdes relationer, og det pædagogiske personale kan med udgangspunkt i relationsværktøjerne iværksætte en systematisk indsats i relation til at forbedre børnenes indbyrdes sociale relationer og venskaber.

Hvordan indsamles dokumentationen?

Det kræver ikke særlig træning eller uddannelse at anvende Børnemiljøtermometeret.

DCUM anbefaler, at det pædagogiske personale forud for en BMT-undersøgelse introducerer forældrene for den proces, som den konkrete undersøgelse er en del af. Det er herudover vigtigt, at det pædagogiske personale informerer forældrene om, hvordan der

vil blive fulgt op på BMT-undersøgelsens resultater. Det samme gælder for anvendelsen af relationsværktøjerne.

Indsamling af dokumentation via observations- og spørgeskemaer samt relationsværktøjer

Børnemiljøtermometeret indeholder observationsskemaer til de 0-4-årige børn. Observationsskemaerne anvendes af det pædagogiske personale og dagplejepædagoger til undersøgelse af børnemiljøet i daginstitutioner (vuggestuer og børnehave), dagplejehjem og legestuer. Herudover indeholder Børnemiljøtermometeret et spørgeskema til de 4-6-årige børn i børnehave og integrerede institutioner samt et skema til børn i fritidshjem. De yngste børn besvarer spørgsmålene i spørgeskemaet med hjælp fra en voksen. I det følgende gennemgås kort, hvordan der i henholdsvis observations- og spørgeskemaer samt relationsværktøjer indsamles dokumentation om børnemiljøet.

Observationsskemaerne

Observationsskemaerne til de 0-4-årige børn anvendes af det pædagogiske personale i daginstitutioner og dagplejepædagoger til observation af en børnegruppe. Observationerne foregår som del af den almindelige pædagogiske praksis og i de forskellige hverdagsituationer, børnene indgår i. Det vil sige, at observationerne ikke er en isoleret aktivitet med en afgrænset gruppe af børn, men at børnene observeres i hverdagsaktiviteter med de øvrige børn.

Eksempel på spørgsmål i observationsskemaet:

Relationer mellem børnene	J A	DELVIST	NEJ	KOMMENTARER
1 Viser børnene, at de er glade for hinanden?				
2 Leger børnene med hinanden?				
3 Støtter de voksne børnene i at få positiv kontakt med hinanden?				
4 Driller børnene hinanden?				
5 Er der konflikter mellem børnene?				

Spørgeskemasystemet

Spørgeskemasystemet er målrettet børn fra 4-års alderen i dagtilbud.. De børn, som skal medvirke i undersøgelsen, skal svare på en række spørgsmål om, hvordan de oplever deres hverdag i institutionen. Spørgsmålene kan besvares enten over internettet eller på papir.

Hvis børnene besvarer spørgsmål over internettet, kan det foregå enten i institutionen eller i barnets eget hjem. Forudsætningen er blot, at barnet og den voksne (fx en pædagog eller en forælder), der hjælper barnet med besvarelsen, har adgang til en computer med internetforbindelse.

De elektroniske spørgeskemaer findes på www.bm-termometeret.dk, og barnet får adgang til den konkrete undersøgelse via en personlig adgangskode, som den voksne starter med at taste ind. Herefter går besvarelsen i gang. Fordelen ved at lade børnene udfylde spørgeskemaet på www.bm-termometeret.dk er, at undersøgelsesafviklingen og resultatopsamlingen foregår i én og samme arbejdsangang.

Eksempel på spørgsmål til børn:

Hvordan har du det med ...		Godt	Nogenlunde	Ikke så godt
4	- de voksne i børnehaven?			
5	- de andre børn i børnehaven?			

Relationsværktøjerne

Relationsværktøjerne kan anvendes uafhængigt eller efter brug af børnemiljøtermometeret. De kan anvendes med henblik på at iværksætte indsatser i forhold til at styrke børnenes sociale relationer i daginstitutionen. Fx kan pædagoger gennem anvendelse af "Venskabsskemaet" få overblik over, hvilke børn der har brug for støtte til at etablere venskaber. "Relationsskemaet" kan give overblik over de voksnes forhold til børnene, mens "Relationsblomsten" kan anvendes til at kortlægge, hvilke børn der leger med hvem, hvem der tager initiativ til kontakt, og hvordan de voksne indgår i relationerne.

Sådan foregår arbejdet med Børnemiljøtermometeret og relationsværktøjer

Forberedelse

Personalets forberedelse

Før en BMT-undersøgelse igangsættes, er det vigtigt, at personalegruppen internt diskuterer brugen af Børnemiljøtermometeret, herunder hvordan den indsamlede dokumentation om børnemiljøet skal anvendes i dagtilbuddet.

Følgende spørgsmål vil være relevante at diskutere:

- Hvordan skal arbejdet med børnemiljøtermometeret indgå i det øvrige arbejde i dagtilbuddet?
- Hvordan og hvor længe skal der foretages observationer af børnene og udfyldes spørgeskemaer?
- Hvordan skal resultaterne anvendes i forhold til personalets faglige udvikling?

Information til forældre

Det er en god idé at informere forældrene om igangsættelsen af BMT-undersøgelsen på et forældremøde eller gennem et eventuelt nyhedsbrev.

Hele børnegruppen eller dele af den?

Det er muligt at inddrage hele dagtilbuddets børnegruppe i BMT-undersøgelsen, men det er også muligt kun at lade dele af børnegruppen indgå. Det bedste og mest specifikke resultat af børnenes oplevelser af børnemiljøet fås dog naturligvis ved, at flest mulige børn indgår i undersøgelsen.

Oprettelse af en BMT-undersøgelse på nettet

Efter at have drøftet ovenstående emner vælges en person fra dagtilbuddet til at være ansvarlig for undersøgelsen. Den pågældende medarbejder tilmelder daginstitutionen på www.bm-termometeret.dk.

Ved tilmeldingen vælger den undersøgelsesansvarlige selv et brugernavn og en adgangskode. Derefter logger hun eller han ind i systemet og sætter undersøgelsen op ved at følge anvisningerne på skærmen.

Specifikt for observationsskemaer for de 0-4-årige børn

Når den ansvarlige har tilmeldt daginstitutionen eller dagplejen på www.bm-termometeret.dk, printer den undersøgelsesansvarlige observationsskemaet ud for den børnegruppe, hvor der ønskes en undersøgelse af børnemiljøet. Med skemaet i hånden er den person, som konkret skal udføre børnemiljøundersøgelsen, nu klar til at gå i gang med at observere børnene i deres miljø i dagtilbuddet.

Specifikt for spørgeskemaerne til de 4-6-årige børn

Den person, som daginstitutionen har valgt til at være ansvarlig for BMT-undersøgelsen, kan frit sammensætte et spørgeskema ud fra de overordnede børnemiljø-emner (med tilhørende spørgsmål), som han eller hun finder relevante for dagtilbuddets børnegruppe. På www.bm-termometeret.dk er det muligt at se de mulige børnemiljøemner og spørgsmål, hvis der klikkes på "Prøv Børnemiljøtermometeret" på forsiden.

I kraft af de valgfrie emner er der mulighed for at sammensætte spørgeskemaet, så det passer til den enkelte institutions behov og eventuelle fokusområder, som der arbejdes med i forhold til børnemiljøet.

Gode råd til interviewsituationen i relation til spørgeskemaundersøgelsen

Erfaringer viser, at børn er meget interesserede i at deltage i en BMT-undersøgelse, da børnene nyder at blive mødt af en lyttende voksen, der smiler, anerkender svarene og har tid til at høre, hvad barnet svarer.

Kendt eller fremmed voksen som interviewer

Der kan være fordele og ulemper ved, at barnet interviewes af en kendt voksen. Hvis barnet interviewes af en kendt voksen, vil barnet hurtigere føle sig tryk, ligesom et godt kendskab til barnet giver den voksne bedre forudsætninger for evt. at omformulere spørgsmålene på en måde, så de bliver mere forståelige for det konkrete barn, uden at spørgsmålet mister sin værdi.

En ulempe ved at kende barnet godt kan være, at barnet har svært ved at svare ærligt på enkelte spørgsmål, som omhandler forholdet til den pågældende voksne og den voksnes rolle i samspil med barnet. Herudover viser erfaringer, at nogle børn har tendens til at svare det, som barnet tror, at den voksne gerne vil høre, hvis barnet kender den voksne godt.

Er det en 'fremmed voksen', der interviewer barnet, viser erfaringer, at barnet ofte fortæller meget og detaljeret. Udfordringen ved at vælge en 'fremmed' voksen er at få de tilbageholdende og generte børn til at åbne sig.

Forældre som interviewer

En anden mulighed er at lade forældre til det pågældende barn foretage interviewet. Inddragelsen af forældrene giver mulighed for øget dialog med forældrene, ligesom det giver forældrene et indblik i deres barns hverdag.

Tidsforbrug ved observationsskemaer og spørgeskemaer og relationskemaer

Tidsforbruget ved observationer af de 0-4-årige børn varierer, afhængigt af børnegruppens størrelse og den givne situation, der observeres, men udfyldelsen af observationsskemaet tager gennemsnitligt ca. 45 min. pr. gruppe af børn.

Det tager gennemsnitligt 10-20 min. at gennemføre et spørgeskema for de 4-6 årige børn. Nogle institutioner har gode erfaringer med at splitte interviewet op i to dele eller at holde en pause midtvejs.

I forhold til det samlede tidsforbrug for arbejdet med børnemiljøet viser erfaringer, at det kan være en god idé at lade arbejdet med BMT-undersøgelsen og de efterfølgende indsatser forløbe i en relativ kort og koncentreret periode. Et kort undersøgelsesforløb giver

desuden bedst mening, idet en BMT-undersøgelse alt andet lige giver et øjebliksbillede af børnemiljøet i dagtilbuddet.

Tidsforbruget ved udfyldelse af "Venskabsskema" og "Relationsskema" er ca. 10 min. per barn. Den måde, som "Relationsblomsten" anvendes på, er meget forskellig fra de øvrige to relationsværktøjer, men selve udfyldelsen af, hvor en gruppe børn placerer sig i forhold til hinanden i en given situation, tager ca. 5 min.

Observation af 0-4-årige børn i vuggestuer og børnehaver

Det følgende afsnit indeholder vejledning i anvendelse af observationsskemaer til de 0 - 4-årige børn i vuggestue og børnehaver.

Hvor mange observationsskemaer skal der anvendes?

Der skal kun udskrives ét observationsskema for hver undersøgelse, der skal foretages. Hvis undersøgelsen skal omfatte hele småbørnsgruppen på tværs af stuer eller andre grupperinger, skal der således kun anvendes ét skema.

Bemærk, at det kan være en fordel kun at oprette én undersøgelse for hver stue eller småbørnsgruppe i institutionen. Dermed skal der alene udfyldes et observationsskema for hver stue eller gruppe, hvilket giver de mest nøjagtige resultater. Resultaterne kan efterfølgende sammenlignes på tværs af stuer eller børnegrupper.

Hvordan er observationsskemaet bygget op?

Børnemiljøet påvirkes af såvel fysiske, psykiske som æstetiske forhold i institutionen. Observationsskemaet sikrer, at alle aspekter af børnemiljøet bliver belyst.

Skemaet består således af en række spørgsmål fordelt under følgende overskrifter:

- Relationer mellem børnene
- De voksne i vuggestuen/børnehaven
- Leg og aktiviteter
- Rammer (lokaler, udearealer, indretning og æstetik)
- Rammer 2 (ergonomi og indeklime)
- Sikkerhed
- Helbred og velbefindende
- Hygiejne.

På www.bm-termometeret.dk, under "test-rum" er det muligt at se, hvad et observationsskema konkret indeholder.

Hvem skal udfylde observationsskemaet?

Det er op til den enkelte daginstitution at vælge, hvem der skal lave de pædagogiske observationer af børnene i BMT-undersøgelsen. Det kan være den samme person, som har sat undersøgelsen op i Børnemiljøtermometeret, men det behøver ikke at være det.

Det anbefales, at det er en af institutionens uddannede pædagoger, der udfylder skemaet. Det er også muligt at være flere voksne om at foretage observationerne.

Det kan være en fordel, at den, der foretager observationerne i en børnegruppe eller på en stue, ikke er en del af det personale, der er tilknyttet netop den gruppe eller stue til daglig. På den måde er det lettere at forholde sig objektivt til det, der observeres.

Bemærk i øvrigt, at det er vigtigt, at den, der er i gang med observationerne, ikke samtidig forventes at løse andre opgaver i forhold til børnene.

Hvordan skal observationsskemaet udfyldes?

Den valgte observatør besvarer spørgsmålene i skemaet på baggrund af sine iagttagelser og dialog med børn (når det er muligt) og personale.

Spørgsmålene besvares ved simpel afkrydsning, hvor observatøren vælger mellem svarmulighederne: Ja, Delvist eller Nej. Der er også plads til, at hun eller han kan kommentere svarene, hvis der er noget særligt omkring et spørgsmål, der skal følges op på.

Hvordan får man besvarelsen fra observationsskemaet ind i systemet?

Når observationsskemaet er udfyldt, kan besvarelsen tages ind i Børnemiljøtermometeret.

Det foregår ved, at den ansvarlige for undersøgelsen logger ind i systemet via www.bmtermometeret.dk og overfører krydser og kommentarer fra skema til opsamlings-skemaet under fanebladet "Indtast besvarelsen".

Hvornår er undersøgelsen afsluttet?

En undersøgelse ved hjælp af et observationsskema er afsluttet, når besvarelsen er ført ind i Børnemiljøtermometeret på www.bm-termometeret.dk.

Herefter er besvarelsen gemt, og der er mulighed for at sammenligne undersøgelser på tværs af stuer eller børnegrupper. Desuden er der mulighed for at følge udviklingen i børnemiljøet over tid.

Efter indtastningen af besvarelsen kan der printes en oversigt over resultaterne, som kan anvendes i det videre arbejde med børnemiljøet.

Hvorfor skal besvarelsen fra observationsskemaerne indtastes på www.bm-termometeret.dk?

Når besvarelsen fra observationsskemaer på www.bm-termometeret.dk er indtastet, er data gemt til brug for institutionens personale. Herefter er det til enhver tid muligt at få adgang til resultaterne og printe resultatoversigter ud på tværs af undersøgelser, ligesom der kan oprettes nye undersøgelser og udviklingen kan følges fra år til år.

Resultatoversigterne giver et overordnet billede af børnemiljøet i institutionen og gør det let at identificere eventuelle problemområder, som det kan være nødvendigt at undersøge nærmere og handle i forhold til.

Hvem har adgang til undersøgelsens resultater?

Med institutionens adgangskode er der til enhver tid adgang til alle lagrede undersøgelsesdata. Den kommunale forvaltning kan ikke få adgang til de resultater, der er opsamlet ved hjælp af observationsskemaerne i Børnemiljøtermometeret – deres benchmarking-

mulighed er udelukkende knyttet til spørgeskemadelen. Se evt. "Vilkår for brug af Børnemiljøtermometeret" på www.bm-termometeret.dk.

Observation af 0-4-årige børn i dagplejehjem og legestue

Det følgende afsnit indeholder vejledning i anvendelse af observationsskemaer til de 0-4-årige børn i dagplejehjem og legestue.

Hvordan er observationsskemaet bygget op?

Børnemiljøet påvirkes af såvel psykiske som fysiske og æstetiske forhold på institutionen. Observationsskemaet sikrer, at man kommer rundt om alle tre aspekter.

Skemaet består således af en række spørgsmål fordelt under følgende overskrifter:

- Relationer mellem børnene
- Dagplejeren
- Leg og aktiviteter
- Rammer (lokaler, udearealer, indretning og æstetik)
- Rammer 2 (ergonomi og indeklima)
- Sikkerhed
- Helbred og velbefindende
- Hygiejne

Der er mulighed for at se, hvad et observationsskema indeholder på www-bm-termometeret.dk under "test-rum".

Hvordan skal observationsskemaet udfyldes?

Dagplejepædagogen skal udfylde et observationsskema i papirudgave, når han eller hun er på besøg i de enkelte dagplejehjem eller legestuer. Spørgsmålene i skemaet besvares på baggrund af dagplejepædagogens observationer samt dialog med børn (når det er muligt) og dagplejer/dagplejere.

Spørgsmålene besvares ved simpel afkrydsning, hvor der kan vælges mellem svarmulighederne: Ja, Delvist eller Nej. Der er også plads til at kommentere svarene, hvis der er noget særligt omkring et spørgsmål, der skal følges op på.

Hvordan får man besvarelsene fra observationsskemaet ind i systemet?

Når dagplejepædagogen har udfyldt observationsskemaet, kan besvarelsen tastes ind i Børnemiljøtermometeret. Det foregår ved, at man logger ind i systemet via www.bm-termometeret.dk og overfører krydser og kommentarer fra papirskemaet til det elektroniske skema under fanebladet "Udfyld skema".

Resultaterne vil herefter være gemt i systemet, og det er til enhver tid muligt at få overblik over undersøgelser og printe resultatoversigter ud.

Hvornår er undersøgelsen afsluttet?

En undersøgelse ved hjælp af et observationsskema er afsluttet, når besvarelsene er ført ind i Børnemiljøtermometeret på www.bm-termometeret.dk.

Herefter er besvarelsen gemt, og der er mulighed for at sammenligne undersøgelserne på tværs af dagplejehjem. Desuden er der mulighed for at følge udviklingen i de enkelte dagplejehjems/legestuens børnemiljø over tid.

Efter indtastningen af besvarelsene kan der printes en resultatoversigt, som kan indgå i det videre arbejde med børnemiljøet.

Hvorfor skal man indtaste besvarelsene fra observationsskemaerne på www.bmtermometeret.dk?

Når besvarelsene fra et observationsskema (i papirform) er indtastet til det elektroniske skema på www.bm-termometeret.dk, er data gemt til senere brug for dagplejepædagogen – og for dagplejelederen, hvis han eller hun er tilmeldt Børnemiljøtermometeret. Herefter er det til enhver tid muligt at få adgang til resultaterne og printe resultatoversigter ud på tværs af undersøgelser, ligesom der kan oprettes nye undersøgelser, og udviklingen kan følges fra år til år.

Resultatoversigterne giver et overordnet billede af børnemiljøet på dagplejeområdet i den enkelte kommune og gør det let at identificere eventuelle problemområder, som det kan være nødvendigt at undersøge nærmere og handle i forhold til.

Hvem har adgang til undersøgelsens resultater?

Med brugernavn og personlig adgangskode har den enkelte dagplejepædagog til enhver tid adgang til alle lagrede undersøgelsesdata.

For at tilgodese dagplejelederens behov for sammenligning af dagplejehjem inden for egne kommunegrænser, kan hun eller han få adgang til sine dagplejepædagogers undersøgelsesresultater.

Dette forudsætter, at de involverede dagplejepædagoger aktivt godkender dagplejelederen i systemet. Dagplejelederen får altså ikke adgang til at se de enkelte dagplejepædagogers undersøgelser i Børnemiljøtermometeret uden accept.

Den enkelte dagplejepædagog har også mulighed for at dele undersøgelsesresultater med dagplejelederen. Under fanebladet "Tilknyt dagplejeleder" er der mulighed for at søge og finde dagplejelederen. Herefter kan systemet sende en invitation til ham eller hende, som giver adgang til de konkrete dagplejepædagogers undersøgelser. Dette forudsætter, at dagplejelederen er tilmeldt Børnemiljøtermometeret.

Hvad er dagplejelederens rolle?

Det er dagplejelederen, der har det overordnede ansvar for børnemiljøindsatsen på dagplejeområdet i den enkelte kommune. De elektroniske data fra dagplejepædagogernes kortlægning af børnemiljøet i kommunens dagplejehjem og legestuer, vil give dagplejelederen et særdeles kvalificeret grundlag for at igangsætte konkrete og eventuelt tværgående initiativer.

Dagplejelederen skal tilmelde sig Børnemiljøtermometeret på www.bm-termometeret.dk og anmode om at få adgang til sine dagplejepædagogers undersøgelser. Systemet rummer en særlig søgefunktion, der gør det let for dagplejelederen at finde frem til de dagplejepædagoger i hans eller hendes kommune, som har oprettet undersøgelser i Børnemil-

jøtermometeret. Herefter modtager de relevante dagplejepædagoger pr. e-mail en forespørgsel, som aktivt skal godkendes, inden dagplejelederen kan få adgang til undersøgelsesresultaterne.

Besvarelse af spørgeskema (4 år +)

Det følgende afsnit indeholder vejledning i anvendelse af spørgeskemaer til de 4-6-årige børn i børnehave.

Hvor og hvordan afvikles selve spørgeskemaundersøgelsen?

De børn, som skal medvirke i BMT-undersøgelsen, skal svare på en række spørgsmål om, hvordan de oplever deres hverdag i institutionen. Spørgsmålene kan besvares enten over internettet eller på papir.

De elektroniske spørgeskemaer findes på www.bm-termometeret.dk, og barnet får adgang til den konkrete undersøgelse via en personlig adgangskode, som den voksne starter med at taste ind. Herefter går bevarelsen i gang. Fordelen ved at lade børnene udfylde spørgeskemaet på www.bm-termometeret.dk er, at undersøgelsens afvikling og resultatopsamlingen foregår i én og samme arbejdsgang.

Hvis børnene besvarer spørgsmålene direkte på internettet, kan interviewet enten foregå i institutionen eller i hjemmet. Forudsætningen er blot, at barnet og den voksne (fx en pædagog, mor eller far), der hjælper barnet med besvarelsen, har adgang til en computer med internetforbindelse. Hvis der ikke er mulighed for at lade børnene besvare spørgsmålene over internettet, kan spørgeskemaerne i stedet printes ud. Skemaerne kan herefter udfyldes af børnene med hjælp fra en voksen – enten i institutionen eller i hjemmet. Denne løsning kræver imidlertid, at besvarelserne efterfølgende tages ind på www.bm-termometeret.dk, hvis det skal være muligt at få adgang til Børnemiljøtermometerets resultatberegninger. Til det brug rummer Børnemiljøtermometeret et særligt opsamlings-skema, som den person, I har valgt til at stå for jeres undersøgelse, har adgang til via www.bm-termometeret.dk

Hvordan fås adgangskoder til børnene?

Når institutionen har oprettet en undersøgelse ved at følge trin for trin-anvisningerne på skærmen, udskrives der adgangskoder til alle de børn, der skal deltage i undersøgelsen. Herefter skal alle børn eller den person (pædagog, mor eller far), der skal hjælpe det enkelte barn med at besvare spørgsmålene have uddelt en adgangskode.

Hvis spørgeskemaerne udskrives på papir, står de personlige adgangskoder øverst på spørgeskemaets første side. På den måde kan det være op til forældrene selv, om de vil returnere papirskemaet med besvarelserne til daginstitutionen, eller om de hellere selv vil logge ind på Børnemiljøtermometeret og sammen med deres barn udfylde skemaet direkte i systemet.

Bemærk dog, at det er vigtigt at udskrive alle skemaer og ikke blot udskrive et skema og derefter kopiere det. Ellers vil alle adgangskoder være ens og dermed ugyldige. Hvis dagtilbuddet derimod alene ønsker at modtage besvarelser på papir, er adgangskoderne irrelevante, hvorfor det naturligvis er ok at udlevere ens kopier af spørgeskemaet til alle.

Hvad er de voksnes rolle under besvarelsen?

Når børnene skal udfylde et spørgeskema – hvad enten det foregår elektronisk eller på papir – er det især for de yngste børn helt nødvendigt at få hjælp af en voksen (fx en pædagog, mor eller far). Den voksne skal læse spørgsmålene op og snakke med barnet un-

dervejs. På den måde bruges spørgeskemaet som en art samtaleark, hvor den voksne i dialog med barnet hjælper barnet med at finde svar på de enkelte spørgsmål.

Spørgsmålene i spørgeskemaet besvares ved, at barnet sætter kryds ved forskellige symboler: En glad smiley, en neutral smiley, en sur smiley eller – ved udvalgte spørgsmål – et spørgsmålstegn.

Inden besvarelsen går i gang, skal den voksne forberede barnet og forklare, at spørgsmålene handler om, hvordan han eller hun har det i institutionen. Smileyernes udtryk og betydning kan bruges til at få samtalen med barnet i gang.

Det sproglige aspekt

Der er stor forskel på børnenes sproglige niveau og derfor også stor forskel på, hvordan det enkelte barn forstår spørgsmålene i Børnemiljøtermometeret. Det er vigtigt, at den voksne, der hjælper barnet med besvarelsen, respekterer barnets svar, men det kan være nødvendigt at spørge igen – eventuelt ved at sætte lidt flere ord på – hvis barnet ikke har forstået spørgsmålet. Nogle institutioner har gode erfaringer med at lade interviewet været præget af rene 'spørgsmål – svar', mens andre har gode erfaringer med at forme spørgsmålene som en samtale, hvor spørgsmålene i nogen grad formuleres om. Valg af interviewform kan få stor indflydelse på tidsforbruget.

Hvis spørgsmålene omformuleres, skal man være opmærksom på ikke at stille ledende spørgsmål. Begreberne "synes" og "tror", som enkelte spørgsmål indledes med, er bevidst valgt, idet begreberne skal medvirke til at indfange børneperspektivet, som ellers kan være vanskeligt at få. Det er børnenes "synsninger", der efterlyses og spørges ind til i BMT-undersøgelsen.

Hvornår er spørgeskemaundersøgelsen afsluttet?

En spørgeskemaundersøgelse er afsluttet, når alle besvarelserne er tastet ind i systemet. Enten ved at børnene (sammen med den voksne i institutionen eller forælderen) hver især har været inde på www.bm-termometeret.dk, eller ved, at besvarelserne fra de returnerede papirskeemaer er indtastet i systemet.

Herefter kan der printes en oversigt over resultaterne fra BMT-undersøgelsen, som kan anvendes i daginstitutionens videre arbejde med at styrke børnemiljøet.

Hvem har adgang til undersøgelsens resultater?

Med institutionens adgangskode har det enkelte dagtilbud til enhver tid adgang til sine egne lagrede undersøgelsesdata. For at tilgodese kommunernes behov for sammenligning (benchmarking) af daginstitutioner inden for egne kommunegrænser, kan de kommunale forvaltninger i begrænset omfang få adgang til kommunens egne institutioners resultater. Der henvises i øvrigt til afsnittet nedenfor om BMTs anvendelsesmuligheder.

Anvendelse af relationsværktøjer

I det følgende beskrives anvendelsen af de tre relationsværktøjer 'Relationsskema', 'Ven-skabsskema' og 'Relationsblomst'. De tre relationsværktøjer kan hentes på www.dcum.dk

Relationsskemaerne kan anvendes i det mere grundige arbejde omkring børnenes relationer, hvor BMT afdækker emnet på et mere overordnet plan.

Relationsskema

"Relationskemaet" er et skema, hvor den enkelte voksne vurderer sit forhold til de enkelte børn i institutionen. Når alle voksne har udfyldt det individuelle skema, samles alle vurderinger i et opsamlende skema. Herefter udarbejdes en plan for, hvordan børn med få eller konfliktfyldte relationer kan støttes i at danne venskaber eller indgå i mindre konfliktfyldte relationer.

"Relationskemaet" kan anvendes uafhængigt af BMT og de øvrige relationsværktøjer. Det kan være med til at skabe overblik over relationer og menneskelige ressourcer uanset sammenhængen.

Venskabsskema

"Venskabsskemaet" bruges til at kortlægge personalets og det enkelte barns syn på relationerne mellem børnene i en børnegruppe. På baggrund af en lille fortrolig samtale med hvert barn udfyldes skemaet i samarbejde med børnene. Der er også plads til, at de voksnes vurdering af barnets venskabsforhold kan noteres. Når skemaet er udfyldt vurderer personalegruppen, om der er nogle børn, som har brug for støtte til etablering af venskabsforbindelser, og/eller om der skal arbejdes mere generelt med de sociale mønstre i børnegruppen.

Erfaringer fra praksis viser, at "Venskabsskemaet" kan være godt at inddrage til forældre-samtaler, for det kan danne grundlag for en snak om venskaber samt give ideer til legeaftaler i fritiden.

Relationsblomsten

"Relationsblomsten" kan anskueliggøre en børnegruppes indbyrdes relationer eller mangel på samme. "Relationsblomsten" fungerer som en slags sociogram, der visuelt anskueliggør de sociale relationer og kontakter i en gruppe. Et sociogram kan være med til at give overblik over relationerne i den pågældende gruppe, eksempelvis i forhold til, hvem der leger med hvem, om der er nogen, der ikke leger med andre, hvem der tager initiativ til kontakt, og hvor de voksne er henne i relationerne. Alt sammen elementer, som har stor betydning for børnenes trivsel.

Sådan vises resultaterne

Børnemiljøtermometeret giver ledelse og pædagogisk personale mulighed for at udtrække rapporter af BMT-undersøgelserne, som tegner et samlet billede af kvaliteten af børnemiljøet i daginstitutionen set fra flere perspektiver.

Resultater fra spørgeskemaundersøgelsen

Når en undersøgelse er afsluttet, kan der printes en oversigt over resultaterne – forudsat naturligvis, at undersøgelsen er afviklet over internettet, eller at besvarelserne fra eventuelle papirskemaer er tastet ind i systemet.

Resultaterne kan vises samlet for alle børn, der har medvirket i undersøgelsen, eller resultaterne kan ses fordelt på børnenes alder og køn.

Resultatberegningen foregår automatisk og giver jer overblik over resultaterne på flere måder:

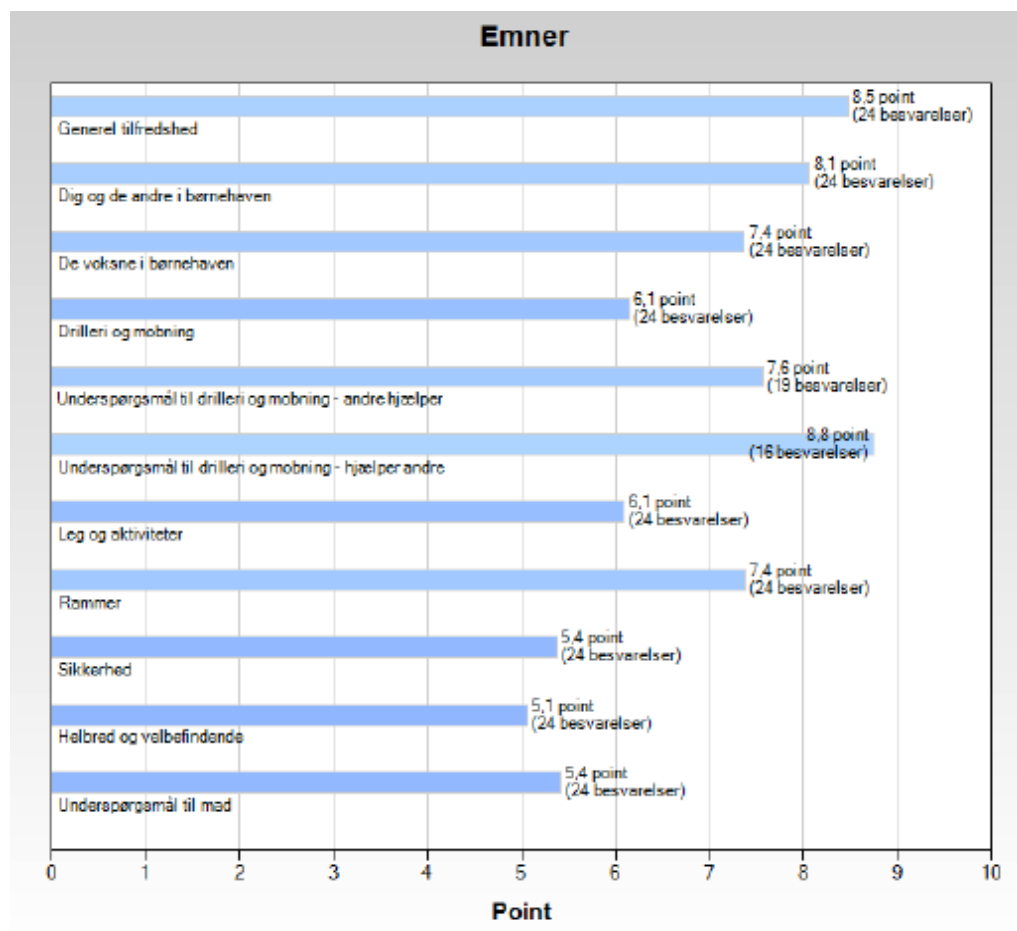
- Simple tabeller viser, hvor mange børn (antal og omregnet i procent), der har sat kryds ved de enkelte svarmuligheder ved hvert spørgsmål
- Point for hvert emne (fx "dig og de andre i børnehaven" eller "mad") i undersøgelsen viser, hvordan institutionen klarer sig på en skala fra 0 til 10, hvor 10 er bedst
- Et søjlediagram over pointtallene for hvert emne i undersøgelsen gør det let at se, hvor institutionen klarer sig godt, og hvor en indsats er påkrævet

Pointtildelingen er en integreret del af Børnemiljøtermometeret og bygger på en vægtning af hvert spørgsmål og svar i relation til det overordnede emne. Det er dog vigtigt at fremhæve, at pointfordelingen ikke må afholde det pædagogiske personale fra selv at vurdere resultaterne fra BMT-undersøgelsen.

Bemærk, at muligheden for at se resultater fordelt på alder og køn kun gælder for de undersøgelser, hvor alle børn – sammen med en voksen i hjemmet eller i institutionen – har besvaret spørgsmålene i det elektroniske spørgeskema direkte på www.bm-termometeret.dk. Hvis alle eller nogle af børnene (og deres forældre) anvender spørgeskemaet i papirudgave, og derefter selv har tastet det samlede antal besvarelser ind i systemet, vil resultaterne blive vist samlet for alle børn – uden skelen til alder og køn.

Point på en skala fra 0 til 10

Ud over de simple tabeller, der viser børnenes svar i antal og procent i forhold til de enkelte spørgsmål, fremgår et pointtal på en skala fra 0 til 10 (hvor 10 er det bedste) for hvert af de emner, der er medtaget i undersøgelsen. Pointene vises som tal (mellem 0 og 10) ved hvert emne i resultatrapporten samt i et søjlediagram som dette:

Emner	Point	Antal besvarelser
Generel tilfredshed	8,5	24
Dig og de andre i børnehaven	8,1	24
De voksne i børnehaven	7,4	24
Drilleri og mobning	6,1	24
Underspørgsmål til drilleri og mobning - andre hjælper	7,6	19
Underspørgsmål til drilleri og mobning - hjælper andre	8,8	16
Leg og aktiviteter	6,1	24
Rammer	7,4	24
Sikkerhed	5,4	24
Helbred og velbefindende	5,1	24
Underspørgsmål til mad	5,4	24

Hvorfor point?

Pointene fra 0 til 10 fungerer som en indikator på børnemiljøets kvalitet set med børnenes øjne. De supplerer resultaterne, som de fremgår af de simple tabeller, der viser børnenes svar på hvert enkelt spørgsmål.

Dermed er det umiddelbart let at spotte, hvor børnemiljøet har det godt, og hvor en indsats kan være påkrævet.

Pointsystemet letter også muligheden for at sammenligne resultaterne fra forskellige undersøgelser og følge udviklingen over længere tid.

Desuden muliggør pointberegningen, at Børnemiljøtermometeret kan anvendes til kommunal benchmarking. Grundlaget for benchmarking er, at resultaterne er sammenlignelige. De forhåndsdefinerede emner er komplekst opbygget med forskelligt antal spørgsmål og med forskellige svarmuligheder. Når sammenligning alligevel er mulig, er det takket være pointsystemet, der omregner i udgangspunktet ulige data, så det er muligt at sammenligne emnerne fra undersøgelse til undersøgelse, fra år til år og på tværs af institutioner.

Læs evt. mere om kommunernes mulighed for benchmarking i vejledningen målrettet kommunalt ansatte der udfører benchmarking på www.bm-termometeret.dk

Læs mere detaljeret om, hvordan pointberegningen fungerer i støtte- og inspirationsmaterialet.

Sådan kan resultaterne anvendes

Resultaterne af Børnemiljøtermometeret dokumenterer børnemiljøet og børns trivsel i daginstitutioner og dagplejehjem og kan anvendes som grundlag for refleksion internt i de enkelte dagtilbud. Resultaterne kan også anvendes i dialog med forvaltning, politikere og forældre.

I denne vejledning er der fokus på brugen af resultaterne internt i dagtilbuddet. I støtte-materialet til Børnemiljøtermometeret kan der findes indgående forklaring på, hvordan resultaterne af Børnemiljøtermometeret anvendes på de forskellige niveauer.

Udforskning af resultaterne

Når Børnemiljøtermometeret er afsluttet, kan ledelsen i daginstitutionen udtrække en rapport, som viser de samlede resultater af deres undersøgelser. Det pædagogiske personale kan herpå sammen med ledelsen i daginstitutionen udforske mønstre i besvarelsenerne og bruge resultaterne til at stille spørgsmål til den konkrete pædagogiske praksis.

Når resultaterne udforskes, kan det være en god idé at sammenholde de forskellige perspektiver og områder. Er der fx overraskende sammenhænge i spørgeskemaresultaterne? Eller har brugen af relationsværktøjerne vist, at der er bestemte børn, der skal være særlig opmærksomhed omkring?

Det er også en god idé, at det blandt personale og ledelse drøftes, om der er tilfredshed med de enkelte resultater i Børnemiljøtermometeret – og hvis ikke kan det efterfølgende drøftes, om der er behov for justeringer i den pædagogiske praksis, så den i højere grad understøtter børnegruppens trivsel.

Opfølgning på nye indsatsområder

Det anbefales, at en BMT-undersøgelse altid følges op af indsatser i børnemiljøet på de områder, som undersøgelsen har givet grund til at interessere sig for – af positive eller negative årsager. Hvad er årsagen til, at resultatet ser ud netop, som det gør? Hvad er årsagen til eventuelle problemer? Og hvad er det, der gør, at noget bare virker? Det anbefales at prøve at se "bagom tallene". Spørgeskemaundersøgelsens resultater danner afsæt for det videre arbejde med børnemiljøet, hvor det vil give god mening at prioritere eventuelle problemer og aftale konkrete indsatser på området.

Erfaringer med børnemiljøarbejdet er der mulighed for at dele med andre, hvis daginstitutionen registrerer sig på det elektroniske Danmarkskort, Børnemiljøkortet. Børnemiljøkortet kan findes på DCUM's hjemmeside www.dcum.dk eller direkte på www.bm-kort.dk. Her er der også mulighed for at hente inspiration fra andre dagtilbuds indsatser for et godt børnemiljø.

På www.dcum.dk er det muligt at få mere viden, inspiration og yderligere værktøjer til børnemiljøarbejdet.

Sammenlign undersøgelser – følg udviklingen fra år til år

Det er muligt at benytte Børnemiljøtermometeret til undersøgelser i institutionen, så ofte, det ønskes.

Med institutionens adgangskode er der til enhver tid adgang til alle lagrede undersøgelsesdata. På den måde er der mulighed for at følge udviklingen fra år til år og måle de konkrete resultater af indsatser for et godt børnemiljø.

På længere sigt er der tillige mulighed for at sammenligne point med et landsgennemsnit for dagtilbud, der har brugt Børnemiljøtermometeret.